

ENERGETIKA V STREDNEJ EURÓPE

Tisíc strán v skratke:
Čo prináša najväčší energetický
balíček v dejinách Únie? 1

Maroš Šefčovič:
Ak chcú ľudia solárne panely,
umožnime im to 2

Nové pravidlá pre trh s elektrinou
diskriminujú uhlie, tvrdia
stredoeurópske firmy 4

Maciej Burny:
Vízia nového trhu s elektrinou
je trochu utopická 5

Peter Fischer:
Plyn môže tiecť cez Nord Stream 2
aj Ukrajinu, máme riešenie 6

Autori špeciálu:
Pavol Szalai, EurActiv.sk
Adéla Denková, EurActiv.cz

Ako zvýšiť podiel obnoviteľných energií? (zdroj: TASR)

TISÍC STRÁN V SKRATKE: ČO PRINÁŠA NAJVÄČŠÍ ENERGETICKÝ BALÍČEK V DEJINÁCH ÚNIE?

Európska komisia navrhla vyšší cieľ v energetickej efektívnosti, nový dizajn trhu s elektrinou a trhovejšie princípy pre obnoviteľné energie.

Najväčší balíček návrhov pre energetiku v dejinách Európskej únie.

Tak nazval generálny riaditeľ pre energetiku Dominique Rostor súbor ôsmich legislatívnych opatrení, ktoré predložila Európska komisia 30. novembra. Podpredseda Komisie pre energetickú úniu Maroš Šefčovič ho spolu s Ristorim predstavili na SET Plan – Central European Energy Conference X v Bratislave.

Legislatívne iniciatívy, ktoré musia schváliť Európsky parlament a Rada EÚ, majú spoločný názov Čistá energia pre všetkých Európanov. Čo všetko tento 1000-stranový megabalík obsahuje?

VYŠŠÍ CIEĽ V ENERGETICKEJ EFEKTÍVNOSTI

Komisia sa riadi heslom „energetická efektívnosť na prvom mieste“, píše sa v sprievodnom oznámení.

Pre EÚ preto navrhla vyšší cieľ. Kým Európska rada schválila „aspoň“ 27-percentné úspory do roku 2030 (v porovnaní s rokom 1990), európska exekutíva teraz predložila **cieľ 30 percent**.

Komisia tvrdí, že rozdiel troch percent priniesie dodatočných 70 miliárd eur hrubého domáceho produktu, 400-tisíc pracov-

ných miest a zníženie závislosti na dovoze ropy a plynu.

Vyššia energetická efektívnosť tiež znamená menej emisií a viac obnoviteľných energií.

Podľa nových pravidiel musia **dodávateľia energií** ušetriť 1,5 percenta energie ročne.

Budovy sa musia renovovať rýchlejšie. Do roku 2050 má byť ich spotreba energie úplne dekarbonizovaná (zbavená fosílnych palív). S týmto cieľom Komisia navrhla iniciatívu pre **inteligentné financovanie** inteligentných budov v hodnote 10 miliárd verejných a súkromných zdrojov do roku 2020.

K energetickej efektívnosti má prispieť aj nový pracovný plán pre **ekodizajn**, ktorý určí vlastnosti spotrebičov.

NOVÝ DIZAJN TRHU S ELEKTRINOU

Kým energetická infraštruktúra je hardvérom, dizajn trhu je softvérom, vysvetľuje Komisia. Dizajn trhu je **súbor pravidiel pre hráčov na trhu**.

Podiel obnoviteľných energií na výrobe elektriny bude ďalej rásť. Slnko a vietor sú však variabilné. Energetický systém musí zostať na jednej strane flexibilný a na druhej bezpečný.

Komisia chce, aby **veľkoobchodné trhy** viac odrážali hodnotu elektriny v danom

(pokračovanie na ďalšej strane)

momente (aby boli likvidnejšie). Národné trhy majú byť prepojenejšie a elektrizačné systavy sa majú viac koordinovať na národnej úrovni.

Zmenia sa aj **maloobchodné trhy**.

Zákazníci budú dostávať detailnejšie účty o spotrebe a budú môcť ľahšie zmeniť dodávateľa a porovnať ho s inými. Každý spotrebiteľ bude mať právo na **inteligentný elektromer**. Ten mu umožní prispôsobiť spotrebu aktuálnym cenám a v konečnom dôsledku si tak znížiť účty za elektrinu.

Zo spotrebiteľov sa majú stať výrobcovia.

„Všetci spotrebiteľia naprieč Európskou úniou budú mať právo vyrábať elektrinu pre vlastnú spotrebu, skladovať ju, zdieľať ju, spotrebúvať ju alebo ju predávať späť trhu,“ píše sa v tlačovej správe Komisie.

SVETOVÉ LÍDERSTVO V OBNOVITELNÝCH ZDROJOCH

Pri obnoviteľných energiách nie je Komisia ambicioznejšia ako Európska rada. Zostala pri celi zväčšiť ich podiel na energetickom mixe na **27 percent** do roku 2030.

Tento cieľ je záväzný na úrovni EÚ, nie však pre jednotlivé krajiny. Svoje príspevky si určia prostredníctvom **národných energetických a klimatických plánov**. Tie budú predmetom regionálnych diskusií a odporúčaní Komisie. A majú prispieť k ambicióznym národným plánom a k ich naplneniu.

Výroba elektriny smeruje podľa Komisie k **decentralizácii**. Zároveň sa majú firmy viac orientovať podľa cien a menej podľa dotácií.

„My navrhujeme pre obnoviteľné zdroje, aby všetky dotácie zostali platné počas celého obdobia, na ktoré boli nastavené,“ uisťuje Šefčovič v rozhovore pre portál EurActiv.sk. „Po skončení dotácií navrhujeme, aby obnoviteľné zdroje, ktoré sú vyzretými technológiami, súperili spoločne na trhu s ostatnými technológiami,“ vysvetľuje eurokomisár.

„Nevylučuje sa podpora obnoviteľných zdrojov, obzvlášť pri úvodných kapitálových nákladoch. Tá by avšak mala fungovať na báze **trhovejšieho prístupu**,“ dodáva Šefčovič.

Okrem elektriny vidí obnoviteľné energie aj v teplárstve, poľnohospodárstve, lesníctve, doprave a v obehovom hospodárstve.

SPRÁVA O CENÁCH ENERGIÍ

Komisia v rámci energetického balíčka predstavila správu o nákladoch a cenách v energetike. Ide o druhú správu, prvá vyšla pred dvoma rokmi.

EÚ podľa novej správy zostáva závislá na **dovoze** energie zo 74 percent. Účet za tento dovoz sa však znížil o 35 percent.

Ceny sa však dostali do „paradoxnej“ situácie, ako hovorí Šefčovič. **Veľkoobchodné ceny elektriny** sú najnižšie za posledných 12 rokov a ceny plynu klesli od roku 2013 o 50 percent. **Maloobchodné ceny** elektriny však každoročne (od roku 2008) rastú o tri percentá, plyn zaznamenal každý rok nárast o dve percentá.

Náklady domácností na energie sa zvýšili o šesť percent.

Dôvodom sú čoraz vyššie sieťové poplatky, ale aj dane a poplatky, ktoré tečú do štátnych rozpočtov.

Proti **energetickej chudobe** chce Komisia bojovať najmä prostredníctvom energetickej efektívnosti. ■

MAROŠ ŠEFČOVIČ: AK CHCÚ ĽUDIA SOLÁRNE PANELE, UMOŽNIME IM TO

Maroš Šefčovič (zdroj: CEEC X)

O novej energetickej legislatíve hovorí podpredseda Európskej komisie pre energetickú úniu MAROŠ ŠEFČOVIČ.

Zimný energetický balíček je tak široký, že asi každý si v ňom môže niečo nájsť. Čo je v ňom najdôležitejšie pre krajiny ako Slovensko s veľkými centralizovanými zdrojmi vrátane jadra a uhlia a s malými kapacitami obnoviteľných zdrojov?

V prvom rade je dôležité povedať, že prechádzame obdobím, kedy sa dramaticky zrýchľuje globalizácia, kde ekonomika 21. storočia bude mimoriadne závislá od spracovania obrovského množstva dát, a kde evidentne dochádza aj v energetike k zmenám smerom k decentralizácii a k silnejšej pozícii spotrebiteľov. Prechádzame obdobím, kde sa pri každom novom rodinnom dome uvažuje, či sa do projektu nezahrnie aj spôsob,

ako sa zabezpečiť samostatne energeticky.

Tiež je potrebné si uvedomiť, že ide o globálny trend. Európa je v tomto trende lídrom. Európske technologické riešenia sú najlepšie na svete. Musíme nájsť spôsob, ako ich poskytnúť v prospech občana, lepších cien a lepšej konkurencieschopnosti ekonomiky. To sa už do veľkej miery deje. Európska únia veľmi koordinovane pôsobila pri klimatických rokovaníach v Paríži, veľmi rýchlo sme pristúpili k ratifikácii tejto zložitej dohody.

A musím povedať, že pociťujem veľkú podporu pre projekt energetickej únie aj zo strany členských krajín. Napriek tomu, že si všetci uvedomujú náročnosť tohto procesu.

„Európske technologické riešenia sú najlepšie na svete.“

Ako sa môžu krajiny s centralizovanými zdrojmi ako Slovensko prepracovať k decentralizácii? Pretože hlavným poslanstvom legislatívneho balíčka je práve decentralizácia.

Nepovedal by som, že sme v tom dramaticky odlišní napríklad od našich susedov. Som presvedčený, že Slovensko splní ciele pre rok 2020. Všetky ciele, ktoré sa týkajú energetickej efektívnosti, obnoviteľných zdrojov a znižovania skleníkových plynov. Buď je Slovensko veľmi blízko alebo ich už splnilo.

(pokračovanie na ďalšej strane)

Pre Slovensko a ďalšie krajiny sú dôležité dva momenty.

Prvý, politickejší a strategickejší moment je, aby sme budúci rok vo všetkých krajinách Únie začali hlbkovejšiu diskusiu o národných klimatických a energetických plánoch. Tam by sa malo odraziť, ako sa krajina vidí v energetickej únii, ako chce dosiahnuť cieľ v roku 2030 a aký chce mať energetický mix v roku 2030.

„Ale ak ľudia majú záujem mať solárne panely, tepelné čerpadlo, alebo vlastnú batériu, mali by sme im to umožniť.“

Kedy majú byť národné plány dokončené?

My navrhujeme, aby boli plány predložené v roku 2018. Chceme spolupracovať so všetkými členskými štátmi. Tak, ako sme spolupracovali na analýze, ktorú som bol každej členskej krajine predstaviť minulý rok.

Prečo máme túto ambíciu? Aby ešte súčasná Európska komisia (s mandátom do roku 2019) mohla povedať, pozrite sa, na tomto sme sa dohodli EÚ ako celok a toto nám vychádza z vašich národných energetických a klimatických plánov. Stačí to, ideme správnym smerom, sú tam nejaké problémy? Chceme začať koordinačnú politickú diskusiu, aby sme udržali trend správnym smerom.

Ten druhý moment dôležitý pre členské krajiny sa týka regulačných opatrení. Minister hospodárstva Peter Žiga dnes (1. decembra 2016) už naznačil, že sa chystá pozrieť, či sú všetky položky zahrnuté do cien energií na Slovensku oprávnené. Som rád, že sme túto diskusiu odštartovali aj v iných členských krajinách.

Máte na mysli priame alebo nepriame dotácie?

Dochádza k paradoxu. Momentálne máme najnižšie veľkoobchodné ceny elektriny za posledných 10 rokov. Ceny ropy a plynu klesli v priemere o 50 až 60 percent. Avšak výsledok v EÚ je, že ceny elektriny a tepla rástli každý rok o dve, tri percentá. Nožnice sa dramaticky rozširujú. Energetici vám povedia, nevieme investovať, lebo nevieme energiu predáť, peniaze sa nám nevrátia. A každý koncový užívateľ sa sťažuje, že platí veľa za elektrinu. Problém je v štruktúre cien. Niekde sú v nich zahrnuté dotácie, niekde sociálne programy, niekde miestne dane.

V každej členskej krajine treba začať hlbkovú diskusiu, či má zostať takáto štruktúra alebo či by sme sa nemali pozrieť, ako to robia iné kontinenty. Napríklad v Spojených štátoch sa cena energií odvíja od *energy-related items*, teda od zložiek, ktoré majú priamy súvis s výrobou energie.

Treba sa tiež pozrieť na to, ako dať spotrebiteľom voľnosť – napríklad prehľadnejším účtovaním. Ale ak ľudia majú záujem mať solárne panely, tepelné čerpadlo, alebo

vlastnú batériu, mali by sme im to umožniť. Prinesie to väčšiu konkurenciu, zníži ceny a decentralizuje výrobu energie. V Nemecku je už polovica energie vyrobená individuálnymi výrobcami.

Na jednej strane hovoríte o posilnení práva vyrábať energiu pre domácnosti a firmy. Na druhej strane sa Komisia vyslovuje za postupný koniec dotácií, a to aj do obnoviteľných energií. Nie je v tom rozpor? Môžu malé prevádzky súťažiť na trhu s veľkými firmami, ak nemajú dotácie?

Samozrejme, je potrebné nastaviť všetky aspekty nanovo. My navrhujeme pre ob-

Európska komisia pripravila nový dizajn trhu s elektrinou (zdroj: TASR)

„Budeme žiadať veľmi prísne vyhodnotenie, či sú kapacitné mechanizmy naozaj potrebné.“

noviteľné zdroje, aby všetky dotácie zostali platné počas celého obdobia, na ktoré boli nastavené. Aby nedochádzalo k retroaktívnym zmenám, ktoré sú škodlivé z hľadiska investorského prostredia a dôvery v regulačný rámec.

Po skončení dotácií navrhujeme, aby obnoviteľné zdroje, ktoré sú vyzretými technológiami, súperili spoločne na trhu s ostatnými technológiami. Nevylučuje sa podpora obnoviteľných zdrojov, obzvlášť pri úvodných kapitálových nákladoch. Tá by avšak mala fungovať na báze trhovejšieho prístupu. Navrhujeme, aby sa prešlo od podpory vo forme prednostného výkupu „zelenej“ elektriny s pevne stanovenou cenou smerom ku podporám, ktoré vyplácajú doplatok za vyrobenú „zelenú“ elektrinu. Vďaka tomu bude konkurencia medzi jednotlivými druhmi energií silnejšia, nakoľko hlbkovú

transformáciu nemôžeme zrealizovať len prostredníctvom verejných prostriedkov. Za týmto všetkým musí byť aj atraktívny podnikateľský model, ktorý priláka súkromný kapitál vo väčšej miere.

Niektoré environmentálne organizácie kritizujú zimný balíček. Tvrdia, že odmeňovanie kapacitných mechanizmov (flexibilné zdroje elektriny, ktoré možno zapojiť a odpojiť s cieľom stabilizovať elektrickú sieť) je skrytou podporou pre uhoľné elektrárne. Čo na to hovoríte?

Že ide o veľké nepochopenie nášho návrhu. Pre kapacitné mechanizmy sme zaviedli veľmi prísne kritériá. V prvom rade budeme žiadať veľmi prísne vyhodnotenie, či sú naozaj potrebné. Dnes sú kapacitné mechanizmy mnohokrát využívané ako náplast na problém: niečo mi v systéme nefunguje, použijem kapacitný mechanizmus s významnými dotáciami na dlhú dobu.

Komisárka pre hospodársku súťaž Margrethe Vestagerová skúmala tento rok kapacitné mechanizmy v 11 krajinách. Našla 24 mechanizmov a väčšina z nich bola predažených.

Aj na Slovensku?

Slovensko nebolo do prieskumu zahrnuté. Alebo na niektoré západoeurópske krajiny pripadli až štyri mechanizmy. Veríme, že sprísnením a sprehľadnením tejto politiky sa tiež znížia náklady pre zákazníkov. V konečnom dôsledku totiž kapacitné mechanizmy zaplatia ako spotrebiteľia alebo ako daňoví poplatníci.

Späť k tomu, ako to má fungovať. Prísne posúdenie, či je to potrebné. Ak sa dospeje k názoru, že áno, musí mať kapacitný mechanizmus veľmi prísny časový rámec. Nemôže to byť donekonečna, ale len na určitú dobu. Aby to nebránilo reformám nevyhnutným pre to, aby takýto kapacitný mechanizmus nebol potrebný. Aby to nekazilo trh. A posledný veľmi dôležitý faktor pri posudzovaní kapacitného mechanizmu je cezhraničná dimenzia. Ak môže nastať výpadok prúdu alebo nedostatok energie vo vysokonábových momentoch, nie je lacnejšie dovieť elektrinu od suseda?

Čo sa týka uhlia, na kapacitné mechanizmy existuje vrchný limit 550 gramov emisií CO₂ na jednu kilowatthodinu. Zastarané elektrárne na najšpinavší typ uhlia nebude možné do kapacitného mechanizmu zahrnúť. Túto metodiku sme si nevymysleli my. Pre svoju kreditnú politiku ju zaviedla Európska investičná banka.

V príhovore na konferencii ste spomenuli platformu, kde si regióny a štáty budú vymieňať skúsenosti, ako sa zbaviť závislosti na uhlí. O čo presne ide?

Transformácia má šancu uspieť len vtedy, keď bude mať verejnú podporu, keď ľudia z nej nebudú mať obavy.

(pokračovanie na ďalšej strane)

Sám som navštívil niekoľko uhoľných regiónov, ktoré tento prechod zvládli výborne, napríklad niektoré regióny v severnom Vestfálsku. V regióne Genk v Belgicku vytvorili veľmi symbolicky na území bývalej bane vedeckovýskumné centrum pre energetiku, ktoré už zamestnáva viac ľudí ako bane v časoch najväčšieho rozkvetu. Transformácia sa podarila aj cez naše projekty v severofrancúzskych regiónoch. Máme veľa skúseností, ako sa vysporiadať so zmenou základnej podnikateľskej činnosti a problematikou pracovnej sily. Ako dať ľuďom nové zručnosti a motiváciu a ako priviesť do týchto regiónov investorov. O tom je potrebné sa rozprávať.

A zo strany európskych inštitúcií chceme využiť túto platformu, aby sme mohli lepšie využívať pre krajiny v transformácii niektoré z našich európskych programov.

Novozvolený americký prezident počas kampane povedal, že klimatické zmeny sú čínskym výmyslom pre oslabenie americkeho výrobného sektora. Ako si predstavujete spoluprácu s Donaldom Trumpom? Máte už signály, ako sa k Parížskej dohode postaví druhý najväčší znečisťovateľ?

Trumpova administratíva sa formuje. Videl som aj vyhlásenia, ktoré do určitej miery korigovali vyhlásenia z predvolebnej kampane. Určite počkáme, ako sa vyjadrí nová administratíva.

Parížska dohoda je medzinárodne záväzná a platný dokument. Prirodzene sa očakáva, že všetci signatári ho naplnia. Z komunikácie, ktorú som mal doposiaľ s predstaviteľmi súčasnej administratívy, ale aj podnikateľského sektoru, je očividné, že záujem o čistú energiu v Spojených štátoch je veľmi silný. Som presvedčený, že keď nastúpi nová adminis-

trativa, tieto hlasy budú v diskusii veľmi silné.

Z druhej strany – podpora ľudí pre boj s klimatickými zmenami sa zvyšuje s každou prírodnou katastrofou, ktorú sme zapríčinili my, ľudia, tým, že prehrievame planétu. Amerika ich nanešťastie zažila v poslednom období veľmi veľa. Každý nový prezident, ktorý musí riešiť takéto situácie, si musí uvedomiť obrovské zmeny, ktoré takéto katastrofy páchajú na životoch a ekonomike.

„Záujem o čistú energiu v Spojených štátoch je veľmi silný.“

Verím, že všetky tieto faktory zarezonujú a Spojené štáty budú Parížsku dohodu rešpektovať a naplňovať. ■

NOVÉ PRAVIDLÁ PRE TRH S ELEKTRINOU DISKRIMINUJÚ UHLIE, TVRDIA STREDOEURÓPSKE FIRMY

Dizajn trhu s elektrinou počíta s obmedzením úlohy uhoľných elektrární.

Minulý týždeň navrhla Európska komisia nový dizajn trhu s elektrinou.

Má zabezpečiť, aby trhové signály viac motivovali energetické a priemyselné firmy k investíciám do kapacít pre výrobu a spotrebu.

ELEKTRINA AKO VZÁCNÁ KOMODITA

„Národné trhové pravidlá ako cenové stropy a štátne zásahy v súčasnosti zabraňujú tomu, aby sa v cenách odrážala vzácnosť elektriny,“ napísala Komisia v návrhu nariadenia o vnútornom trhu s elektrinou, ktorý je súčasťou zimného balíčka.

To znamená, že členské štáty sa budú musieť zmieriť s odstránením cenových stropom na trhu s elektrinou, a s tým, že ceny sa v niektorých momentoch významne zvýšia.

Trhy jednotlivých členských štátov alebo regiónov by sa mali viac integrovať, keďže súčasné cenové zóny vždy neodrážajú vzácnosť elektriny. Namiesto toho kopírujú politické hranice, tvrdí Komisia.

ALTERNATÍVA K SPOLUPRÁCI NEEXISTUJE

„Ak je v nejakej oblasti silný dopyt, ceny by mali byť určite vysoké, aby do tohto regiónu prilákali obchod,“ povedal Oliver Koch z generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre energetiku na SET Plan – Central European Energy Conference X.

„Môžete si zorganizovať trh v národnom rámci, ak si to želáte, ale jedna vec je jasná: Bude to omnoho nákladnejšie,“ vysvetlil Koch na minulotýždňovej bratislavskej konferencii.

Uhoľné elektrárne to budú mať ťažšie (zdroj: TASR)

„Spolupracovať je ťažké, ale iná alternatíva neexistuje.“

KAPACITNÉ MECHANIZMY NAMIESTO DÔVERY

Viacero členských štátov však stratilo dôveru v cenové signály od trhu. Namiesto toho začali pracovať na kapacitných mechanizmoch.

V takýchto schémach dostávajú výrobcovia elektriny alebo prevádzkovatelia *demand response* (reakcia na dopyt) odmenu za to, že svoje kapacity udržiavajú v pohotovostnom režime.

Tie by mali zabezpečiť dostatok elektriny napríklad vo chvíľach, keď ju nedokážu vyrábať solárne alebo veterné elektrárne.

ČO UKÁZALO VYŠETROVANIE

Generálne riaditeľstvo Komisie pre hospodársku súťaž pred poldruha rokom spustilo špeciálne vyšetrovanie, ktoré zakončilo kon-

com novembra. V 11 členských štátoch našlo 35 minulých, súčasných, alebo plánovaných kapacitných mechanizmov.

Tieto krajiny veria, že v súčasných trhových podmienkach s nízkymi veľkoobchodnými cenami potrebujú energetické firmy dotácie, pretože inak by neinvestovali do výrobných kapacít.

Tieto schémy môžu podľa kritikov rozbíjať jednotný trh, deformovať súťaž uprednostňovaním niektorých výrobcov alebo typov technológií a vytvárať prekážky pre cezhraničný obchod.

HODNOTENIE ADEKVÁTNOSTI

Komisia chce tento problém riešiť celoeurópskou harmonizáciou „hodnotenia adekvátnosti“.

To by malo pomôcť vyhodnotiť, či je potreb-
(pokračovanie na ďalšej strane)

né odmeňovať zabezpečenie dostatočnej kapacity alebo či nemôže byť elektrina dovezená z iného štátu.

Toto hodnotenie by mala vypracúvať Európska sieť prevádzkovateľov prenosových sústav (ENTSO-E) a schvaľovať európska Agentúra pre spoluprácu regulačných orgánov v oblasti energetiky (ACER).

ÚLOHA ČLENSKÝCH ŠTÁTOV

„Celoeurópska analýza je veľmi dôležitým základom, ktorý nesmieme ignorovať pri hodnotení kapacitného mechanizmu. Ale mám pocit, že zakladať rozhodnutie len na hodnotení EÚ by bolo neprimerané,“ povedal na konferencii generálny tajomník ENT-SO-E Konstantin Staschus.

Zdôraznil, že čoraz vyššie množstvo elektriny vyrábajú malé prevádzky na miestnej úrovni a úloha reakcie na dopyt sa tiež zvyšuje.

Členské štáty by preto mali mať povolené zvážiť vlastné analýzy na základe inteligentných sietí, vysvetlil Staschus.

ŽIADNA PODPORA PRE UHOĽNÉ ELEKTRÁRNE

Polemiku na konferencii spôsobil ďalší návrh, ktorý je súčasťou novej verzie nariadenia o vnútornom trhu s elektrinou.

V súlade s emisnými štandardmi Európskej investičnej banky by nemali byť kapacitné mechanizmy dostupné pre novopostavené elektrárne nad úrovňou 550 gramov CO₂ na každú vyrobenú kilowatthodinu. To by znamenalo, že výrobné kapacity na uhlie by sa nemohli podieľať na podporných schémach.

Pre existujúce elektrárne by však malo platiť prechodné obdobie piatich rokov po vstupe nariadenia do účinnosti.

NESPOKOJNÍ STREDOEURÓPIANIA

Pre krajiny, ktoré sa spoliehajú na uhlie by to znamenalo, že významnú časť ich energetického portfólia by sa neoplatilo prevádzkovať.

Podľa Macieja Burnyho z najväčšej poľskej elektrárrenskej spoločnosti PGE by krajina čelila veľkému nedostatku výrobných kapacít po roku 2025.

„V princípe sme proti akýmkoľvek kapacitným mechanizmom, ak nie sú dostatočne odôvodnené. Ale zo širšej perspektívy existujú rôzne podmienky a energetické mixy v jednotlivých členských štátoch a podľa súčasných pravidiel EÚ pre štátnu pomoc by sa mal uplatniť princíp technologickej neutrality,“ podčiarkol Robert Jambrich zo Slovenských elektrární.

POINTA ZIMNÉHO BALÍČKA

„Pointou tohto návrhu je, že odmeny za kapacitné mechanizmy by sa zhmotnili v dotáciách pre prežitie elektrární, ktoré by inak opustili trh,“ vysvetlil Koch z Komisie. Dodal, že išlo o politickú voľbu Komisie, ktorá sa stala súčasťou návrhu v poslednej minúte.

„Toto je balíček pre cestu k dekarbonizácii v rokoch 2030, 2040 alebo 2050. Úloha uhlia bude v tej dobe veľmi obmedzená,“ doplnil Koch.

„S týmto predpokladom nesúhlasia všetci. Ale je to jedna zo základných myšlienok balíčka.“ ■

MACIEJ BURNY: VÍZIA NOVÉHO TRHU S ELEKTRINOU JE TROCHU UTOPICKÁ

Maciej Burny (zdroj: CEEC X)

Niektoré návrhy zimného energetického balíčka sa nezhodujú s realitou, hovorí MACIEJ BURNY expert Poľskej energetickej skupiny (PGE) a tajomník Poľského združenia pre elektrickú energiu (PKEE).

Aký je názor PKEE na zimný balíček z dielne Európskej komisie?

Riešenia navrhované v zimnom balíčku idú správnym smerom. Ak chce Európska únia integrovať trh s elektrinou, treba sa pozrieť na trhové zlyhania prítomné v súčasnom systéme. Jedným z nich je nedostatok trhových signálov pre investorov spôsobený vplyvom obnoviteľných zdrojov na ceny elektriny. Dnes veľkoobchodné ceny elektriny nepokrývajú prevádzkové náklady výroby elektriny z konvenčných zdrojov, nehovoriac o kapitálových výdavkoch na nové investície. Spochybňuje to bezpečnosť dodávok.

„Kapacitné mechanizmy budú jediným spôsobom ako poskytnúť nevyhnutné príjmy pre existujúce výrobné kapacity a určitú predvídateľnosť potrebnú pre investície do nových prevádzok.“

Vítame tiež, že návrhy signalizujú snahu priblížiť podporné schémy pre obnoviteľné zdroje k trhovým princípom a odstrániť prioritný dispečing obnoviteľných zdrojov. Ak hovoríme o väčšom priestore pre trh, musíme naozaj postupne skončiť s privilegovaným zaobchádzaním istých technológií.

Myslíme si, že zimný balíček správne identifikoval súčasné problémy. Niektoré návrhy však nie sú v súlade so skutočným rozvojom kapacít cezhraničných prepojení.

Trápi nás tiež problém vzájomnej vzácnosti. Čo sa stane, ak budeme mať napríklad nedostatok výrobných kapacít v Nemecku aj Poľsku? Môžeme sa naplno spoliehať na našich susedov, že nám dodajú energiu cez hranicu? Podľa návrhu nariadenia o trhu s elektrinou to budú musieť urobiť, ale národní prevádzkovatelia elektrizačných sústav v každej krajine sú motivovaní prerozdelovať dostupný prúd na vlastnom teritóriu.

V budúcnosti bude investície do kapacít na výrobu energie stimulovať trh pod vplyvom cien na základe nedostatku skôr ako na základe platieb za kapacitné mechanizmy. Myslíte si, že toto je realistická myšlienka?

Nemyslím si to a Komisia si to podľa mňa tiež nemyslí. Preto vyvinuli relatívne silný kontrolný systém pre kapacitné mechanizmy namiesto stanovenia trhu ako jediného riešenia. Kapacitné mechanizmy už zaviedol alebo plánuje aspoň tucet štátov. Preto bude dôležité zabezpečiť, aby sa tieto schémy rozvíjali v súlade s trhovými pravidlami, aby boli otvorené všetkým technológiám, aby nediskriminovali cezhraničnú výrobu a tak ďalej.

V PKEE sme pripravili správu, ktorá hodnotí, či bude fungovať len trh s energiou, ak odstránime cenové stropy a zavedieme určova-

(pokračovanie na ďalšej strane)

nie cien na základe nedostatku. Toto riešenie by neposkytlo plnú bezpečnosť dodávok. Preto si myslíme, že kapacitné mechanizmy budú jediným spôsobom ako poskytnúť nevyhnutné príjmy pre existujúce výrobné kapacity a určitú predvídateľnosť potrebnú pre investície do nových prevádzok.

„Životnosť plynových elektrární je asi 30 rokov, uhoľných asi 40.“

Ak rozumiem správne, znamená to, že aj keď budú kapacitné mechanizmy prechodným riešením medzi súčasnou situáciou a trhom, vy tvrdíte, že sa ich nezbavíme po desaťročia.

Keď sa pozriete na súčasný vývoj, veľkoobchodné ceny elektriny neustále klesajú. Obnoviteľné zdroje vyradujú konvenčné kapacity zo zásluhového vnímania. Čím viac obnoviteľných zdrojov máme na trhu, tým nižšie sú veľkoobchodné ceny.

Problémom tiež je, že s väčšou kapacitou obnoviteľných zdrojov musíte zabezpečiť rezervné kapacity pre situácie, keď vietor nefúka a slnko nesvieti, pretože prevádzky na skladovanie elektriny stále nie sú dostupné na komerčnej báze. Pre tieto rezervné kapacity potrebujete dlhodobú perspektívu predvídateľnej úrovne návratnosti investícií.

Ak firma investuje miliardu eur do plynových alebo uhoľných elektrární, musí si byť istá, že sa z nich nestanú špinavé aktíva. Rozhodnutia dodávateľov energií sú veľmi dlhodobé. Životnosť plynových elektrární je asi 30 rokov, uhoľných asi 40. Nemyslíme si, že oceňovanie na základe nedostatku by zabezpečilo takú dlhodobú istotu.

Reforma trhu s elektrinou sa na druhej strane snaží zabezpečiť, aby bolo celé prostredie predvídateľnejšie a aby systém fungoval. V skutočnosti je hlavným cieľom návrhu dať investorom viac istoty.

Komisia naozaj identifikovala problém chý-

bajúcej rezervnej kapacity. Jej odpoveďou sú lepšie fyzické prepojenia, pokrok v prepájaní trhov, spoločné aukčné zóny a tak ďalej. Riešenie by mala napokon priniesť celoeurópska supersieť, ktorá zabezpečí, že v prípade nedostatku elektriny v jednom členskom štáte alebo regióne budete môcť dovážať elektrinu z jednej krajiny alebo regiónu.

Ale ako som už povedal, že toto je trochu utopická vízia. Sme pripravení odovzdať kontrolu nad bezpečnosťou dodávok iným členským štátom? Môžeme sa naplno spoliehať na dodávky energie v čase vzájomného nedostatku?

Vzhľadom na súčasný stav prepojení a rozdiely medzi zazmluvnenými kapacitami a skutočnými fyzickými tokmi medzi členskými štátmi je ťažké určiť, či bude fungovať celoeurópsky dohľad a či môže byť elektrina naozaj dodaná v požadovaný moment. Životnosť kapacitného mechanizmu bude veľmi závisieť na tom, ako dlho mu bude trvať integrácia na trh. ■

PETER FISCHER: PLYN MÔŽE TIEŤ CEZ NORD STREAM 2 AJ UKRAJINU, MÁME RIEŠENIE

Západné firmy by sa mali podieľať na prevádzke ukrajinských plynovodov, hovorí PETER FISCHER, zástupca generálneho riaditeľa pre globalizáciu, energetickú a klimatickú politiku na nemeckom ministerstve zahraničných vecí.

Keď sme sa rozprávali v apríli, prišli ste Slovensko ubezpečiť ohľadom projektu Nord Stream 2. V strednej Európe voči nemu stále existuje veľký odpor. Zmenilo sa niečo pre Nemecko?

V skutočnosti sa toho veľa nezmenilo. Nord Stream 2 stále nie je projektom nemeckej vlády. Je to súkromný komerčný projekt, ktorý vyúsťuje v Nemecku. Má teda fyzické prepojenie s Nemeckom.

V mnohých krajinách vrátane Slovenska voči nemu stále existuje veľký odpor. Niektoré otázky okolo projektu sa zmenili z dôvodu postoja poľského protimonopolného úradu. Potenciálni západní investori sa stiahli. V súčasnosti spoločnosť Nord Stream 2 vlastní výhradne Gazprom. Keď sme sa však rozprávali naposledy, záujem o investíciu do projektu malo päť západných spoločností.

„Vystáva otázka: Dokáže Gazprom sám vybudovať Nord Stream 2?“

Zmena štruktúry projektu podľa analytikov prináša finančné riziká.

Nepoznám detaily. Ako zástupca nemeckej vlády nie som súčasťou spoločnosti (Nord Stream 2).

Peter Fischer (zdroj: CEEC X)

Vystáva však otázka: Dokáže Gazprom sám vybudovať Nord Stream 2? Toto je problém pre Gazprom, nie pre nemeckú vládu. Spoločnosť Nord Stream 2 nám hovorí, že postupuje podľa plánu.

Ako som povedal minule, mojou prácou ako nemeckého diplomata je uistiť sa, že žiaden projekt energetickej infraštruktúry nebude vnímaný ako hra s nulovým súčtom. V EÚ sa staráme o náš spoločný záujem. Pokúšame sa medzi sebou uplatňovať solidaritu. A energetická únia znamená, že sa o naše energetické záujmy staráme spoločne. Zároveň však platí, že projekty generuje trh.

Ale pokúšame sa tiež pozeráť na rozličné záujmy. Jedna z najdôležitejších tém ohľadom Nord Streamu 2 je dopad na prepravu plynu

cez Ukrajinu po roku 2019. V tomto ohľade sme vyvinuli diplomatickú aktivitu s Ukrajinou a Ruskom. A spoločne so Slovenskom sa usilujeme zabezpečiť, aby sa plyn prepravoval a aby pre to existoval komerčne udržateľný model.

Situácia je taká, že Rusi a Ukrajinci si nerozumejú. Jeden druhému veľmi nedôveruje. Dosiagnúť dohodu je pre nich teda veľmi ťažké. Možno vieme pomôcť.

Dôverujú nemeckým spoločnostiam, ktoré sa s Gazpromom dohodli na stavbe Nord Streamu 2?

Myšlienkou je zapojiť na ukrajinskej strane skupinu firiem tak, aby Rusi uzatvárali dohody (pokračovanie na ďalšej strane)

o preprave plynu so západnými firmami. A skupina západných spoločností uzavrie dohody s Ukrajinou, čím odstránime prvok nedôvery.

Pre zabezpečenie prepravy plynu cez Ukrajinu budú západné firmy uzatvárať dohody s ukrajinskými spoločnosťami. Je to nejaký druh záruky?

Myšlienkou je, že západné spoločnosti budú riadiť časť prepravného systému. Dohodnú sa na tom s Ukrajinou. A s Ruskom sa dohodnú na podrobnostiach prepravy – na objemoch a cenách. To by bol spôsob, ako celú vec dostať mimo rusko-ukrajinského konfliktu.

„Myšlienkou je, že západné spoločnosti budú riadiť časť prepravného systému. Dohodnú sa na tom s Ukrajinou.“

Tá myšlienka mimochodom nie je nová. Aktívne však pracujeme na zabezpečení prepravy cez Ukrajinu. Jedna z veľkých obáv v súvislosti s projektom Nord Stream 2 bol totiž práve koniec prepravy cez Ukrajinu.

Ako bude toto riešenie formalizované?

Stále je to veľmi úvodnom štádiu myšlienky. Opäť, nie je to nemecký projekt. Niektoré firmy túto myšlienku presadzujú. My – ako Nemecko – sa ju pokúšame pretlačiť na Ukrajinu a v Moskve. Vysvetľujeme im: Pozrite sa na túto myšlienku konštruktívne. Dokázali by ste s ňou súhlasiť? Z pohľadu Európskej aj energetickej únie má zachovanie tranzitu cez Ukrajinu obrovský význam.

Európska komisia je už tradične sprostredkovateľom medzi Ukrajinou a Ruskom. Je zapojená do tejto iniciatívy?

Áno.

Ako je Komisia zapojená? Povedali ste, že je to Berlín, ktorý spolupracuje s Moskvou a Kyjevom.

Je to stará myšlienka pokúsiť sa vložiť firmy do vyjednávania medzi Rusmi a Ukrajincami. A rokovania medzi Komisiou, niektorými firmami, Ukrajinou a Ruskom pokračujú.

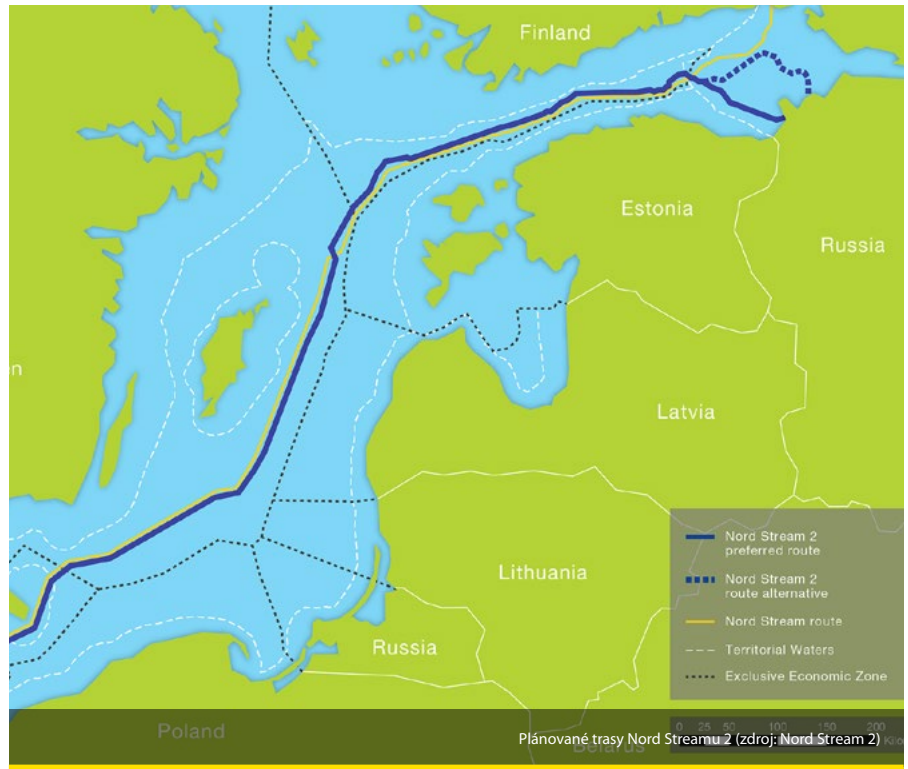
Hovorili ste o tom aj zo zástupcami slovenskej diplomacie?

Samozrejme.

Našli ste aj u nich podporu?

Áno, Slovensko tiež podporuje túto myšlienku. Veď plyn prepravovaný cez Ukrajinu prúdi ďalej na Slovensko. Toto je ďalší príklad, ako Nemecko pracuje na tom, aby sme sa vyhlili hrám s nulovým súčtom. Uvedomujeme si eminentný záujem Slovenska a robíme, čo je v našich silách, aby sme ho presadili.

Zastupujete nemecké ministerstvo zahraničných vecí. Napriek tomu – očakávate rozhodnutie o Nord Stream 2 zo strany nemeckého regulátora, či už Bundesnetzagentur alebo iného?

„Do roku 2050 bude Nemecko uhlíkovo neutrálne a jeho energetický systém bude dekarbonizovaný.“

Bundesnetzagentur sa samozrejme rozhoduje samostatne bez akéhokoľvek zásahu zo strany vlády. Musím priznať, že presne neviem, ktoré rozhodnutie očakávať.

Naposledy sme sa rozprávali o tom, či bude dodržané európske právo. Stále platí, že toto nie je otázka. Otázka je, aké právo sa uplatňuje na akú časť plynovodu. Potom musí byť samozrejme príslušné právo dodržiavané.

Angela Merkelová dostala prezývku klimatickej kancelárky. Nezúčastnila sa však COP22 v Marrákeši. V Nemecku sa nepodarilo dohodnúť na pláne postupného vyradenia fosilných palív. Má Nemecko stále túto ambíciu?

Áno. Plán pre boj s klimatickými zmenami do roku 2050 sme prijali v druhom týždni marrákešskej konferencie. Na UNFCCC sme ho preložili ako jedna z prvých krajín.

Vo svetovom spoločenstve 195 strán bol plán prijatý veľmi dobre. Plán hovorí: Do roku 2050 znížime objem emisií skleníkových plynov o 80 až 95 percent. To znamená, že do roku 2050 budeme uhlíkovo neutrálni a náš energetický systém bude dekarbonizovaný.

V Nemecku sa nám už podarilo oddeliť ekonomický rast od spotreby energie a emisií skleníkových plynov. A dosť zásadne. Od roku 1990 sme zaznamenali nárast HDP o 45 percent. Spotreba energie klesla o 11 percent a množstvo emisií skleníkových plynov o 27. Na tejto ceste napredujeme na sto percent.

Táto cesta však nie je vždy rovná. Ako každá krajina, aj my máme rozličné záujmy, rôzne sektory spoločnosti, ktoré sa vyvíjajú rozličným tempom. Jednou z najdôležitejších oblastí v klimatickom pláne bol do poslednej chvíle lignitový priemysel. Lignit nie je dobrý pre klímu. Ale závisia na ňom pracovné miesta viac než 10-tisíc ľudí v dvoch regiónoch.

Minister hospodárstva preto v poslednom momente vyhlásil: Zatiaľ nemôžem súhlasiť s klimatickým plánom. Takže sme museli počkať na ďalší týždeň marrákešskej konferencie. Táto debata však zaujíma najmä Nemcov, nie svetové spoločenstvo.

„Potreba dostať obnoviteľné zdroje na trh s elektrinou je tak silná, že niektoré z návrhov zimného balíčka nie sú dostatočne silné, aby to umožnili.“

Má Nemecko konkrétny termín pre postupné ukončenie výroby elektriny z uhlia?

V klimatickom pláne sú termíny. V roku 2050 už nebudeme využívať uhlie.

Na Slovensku máme tiež uhoľné elektrárne. Na ich dotácie išlo veľa peňazí. Čo by ste poradili slovenskej vláde o uľahčení prechodu uhoľných regiónov?

Nie je mojou úlohou radiť slovenskej vláde. Každá krajina si sama spravuje svoju výrobu energie a energetický mix.

Povedal by som však, že v strednodobom až dlhodobom horizonte smerujeme k hospodárstvu citlivému na klímu. Prechod musí

(pokračovanie na ďalšej strane)

byť riadený. Každému na svete by som poradil nepodceňovať vlak, ktorý ide smerom k ekonomike citlivej na klímu. Ten už opustil stanicu v Paríži, prešiel cez nasledujúcu stanicu Marrákeš a ide ďalej. Dobré vám radím, nezmeškajte ho. Ak sa rozhodnete investovať do zastaraných technológií a trhov, môžete skončiť so špinavými aktivitami.

Ako hodnotíte zimný energetický balíček?

V prvom rade veľmi oceňujeme, že Komisia ho predstavila včas a veľmi komplexným spôsobom. Je veľmi komplexný. Komisia spl-

nila svoj sľub predložiť legislatívu, ktorá na dlho ovplyvní náš energetický systém.

Ak sa na balíček pozrieme podrobnejšie, zistíme, že jeho silnou stránkou je energetická účinnosť. Mnohé z návrhov idú v línii s našou predstavou: prvoradou by mala byť energetická efektívnosť, energetická efektívnosť a ešte viac energetickej efektívnosti. Je to spiaci obor. Merkelová raz povedala, že najlepšia kilowatthodina je tá, ktorú nespotebujete.

Do debaty o návrhu trhu s elektrinou chceme prísť s určitými pripomienkami. Potreba do-

stať obnoviteľné zdroje na trh s elektrinou je tak silná, že niektoré z návrhov zimného balíčka nie sú dostatočne silné, aby to umožnili.

Aké konkrétne zmeny chcete navrhnúť?

Mali by vzniknúť usmernenia pre schémy národnej podpory obnoviteľných zdrojov. V súčasnosti to stojí a padá na jednotlivých rozhodnutiach Komisie. V dlhodobom horizonte to znižuje investície v oblasti životného prostredia. Vytvára to právnu neistotu. ■

Rozhovor preložil Oliver Vavro.

SET PLAN

CEEC 2016

Dlhoočakávaný energetický balíček predstavila Európska komisia 30. novembra 2016. Prvým fórom, kde sa o novej európskej legislatíve diskutovalo, bol **SET Plan – Central European Energy Conference X**. Konferencia sa konala v dňoch 30. novembra až 2. decembra 2016 v Bratislave. Spojila v sebe jednak konferenciu európskeho programu pre výskum a inovácie "SET Plan", ktorú pravidelne hostí predsedníctvo v Rade EÚ, a jednak každoročnú stredo-európsku energetickú konferenciu.

Organizátori

Hlavní inštitucionálni partneri:

Pod záštitou:

Hlavný partner:

Partneri:

Pre viac informácií
o EurActiv Špeciáloch...

KONTAKTUJTE NÁS:

Pavol Szalai, Senior Editor,
+421 948 068 547, szalai@euractiv.sk
Zuzana Gabrižová, Šéfredaktorka,
+421 254 432 633, gabrizova@euractiv.sk
Pavel Nikodem, Výkonný riaditeľ,
+421 910 929 575, nikodem@euractiv.sk

KDE NÁS NÁJDETE:
Štefánikova 19
811 05 Bratislava

VYDAVATEĽ:
I-Europa s.r.o.
www.euractiv.sk